

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tat-3 ta' Lulju, 2017

Rikors Maħluf Numru 128/15LM

Marks & Charles Limited (C 2010) u Joseph Borg (K.I. 163037M)

vs.

Direttur Ġenerali (Qrati) u Reġistratur, Qrati Ċivili u Tribunali

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ipprezentat mis-soċjetà attriċi **Marks & Charles Limited** u mill-attur **Joseph Borg** (minn issa 'l quddiem "l-atturi"), fil-11 ta' Frar, 2015, fejn jgħidu dan li ġej:

1. *Illi l-esponenti kienu intavolaw kawża Nru 512/89 fl-ismijiet Joseph Borg pro. et nomine vs. Joseph Pace noe. et, liema kawża ġiet deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Ġunju, 2014.*

2. *Illli fis-17 ta' Settembru, 2013 u dan ovvjament qabel ma instema' l-appell, permezz tal-avviż maħruġ mir-Registratur, Qrati Ċivili u Tribunali anness u immarkat Dok JB1¹, l-esponenti kienu ġew mitluba sabiex jiddepożitaw is-somma ta' €151,016.76, bħala kawtela għall-ispejjeż tal-appell u fin-nuqqas li ssir tali garanzija l-esponenti kienu jitilfu d-dritt li jinstema' l-appell. Illi għalhekk kienet ġiet depożitata garanzija bankarja favur ir-Registratur tal-Qorti għas-somma mitluba u dan permezz taċ-ċedola nru 20/2014 annessa u mmarkata Dok JB2.²*
3. *Illli din il-kawtela kienet tiggarantixxi l-ispejjeż tal-appell u d-dritt ta' tliet avukati u prokuraturi legali ammontanti għal €126,330.84 kif ukoll l-ispejjeż tar-Registru tal-Qorti ammontanti għal €24,685.92. Illi għalhekk l-Avukat u l-Prokuratur Legali ta' kull parti kellu jirċievi l-ammont ta' €42,110.28 bħala dritt dovut għall-appell.*
4. *Illli dawn l-ammonti li l-esponenti ġie kostrett jiddepożita b'ċedola l-Qorti skont il-ligi ġew ikkalkulati u kkonfermati mill-intimat stess u dan kif joħroġ ċar minn risposta tiegħu stess tat-12 ta' Diċembru, 2013 annessa u mmarkata Dok JB3³, liema risposta ġiet intavolata wara li l-esponenti kien ikkontesta l-kalkoli magħmula ġialadarba dawn kienu jinkludu l-ispejjeż tal-intervenuti in kważa. Illi permezz tal-imsemmija risposta l-intimat kien ikkonferma illi huwa ħadem il-kawtela skont il-kuxjenza u skont il-ligi u li kellhom jithallsu tliet avukati u prokuraturi legali, u mhux erbgħa, oltre ovvjament l-ispejjeż tar-Registru.*
5. *Illli l-kawtela kienet tiggarantixxi il-ħlas tad-dritt tal-avukati u prokuraturi legali tal-appell tal-partijiet HSBC Bank Malta Plc, Paola Developments Limited u Vica Limited. Illi Terry Limited ma kellhiex locus standi fl-Appell minħabba l-ammissjoni li kienet ġiet registrata minn Joseph Pace nomine waqt li l-kawża kienet qiegħda tinstema' quddiem il-Prim Awla, b'liema ammissjoni l-istess Terry Limited wehlet l-ispejjeż tal-kawża tagħha. Illi tajjeb li jingħad illi hemm żball pależ fit-taxxa maħruġa mir-Registratur tal-Qorti ġialadarba Joseph Pace ma kienx imħarrekk fil-*

¹ A fol. 7 tal-proċess, l-ammont kawtela kien: Reg. €24,685.92 + Av. u P.L. €126,330.84 = €151,016.76.

² A fol. 8, li kienet tgħid kif ġej: "biex tagħmel tajjeb għall-ispejjeż tal-Appell, jiġifieri: 1. favur tar-Registru €24,685.92, 2. favur tad-difensuri €126,330.84 – total €151,016.76. Fid-dokument anness a fol. 9, jingħad mill-attur illi din il-garanzija bankarja kienet qed tiġi ddepożitata bla preġudizzju għat-talba tiegħu li tali kawtela m'għandhiex tiġi intaxxata u mitluba fil-konfront tal-intervenuti fil-kawża stante li mhumix "parti" fil-kawża u rriżerva li jissostitwiewha b'ohra f'każ li t-talba tiegħu tintlaq. Dokument anness a fol. 10, garanzija bankarja ta' Lombard Bank. A fol. 11, ittra ta' Lawrence Attard Bezzina, Kap tar-Revenue tad-Dipartiment tal-Qorti fejn jgħid kif għandu jsir l-iżbank. A fol. 12 sa 15, talbiet għall-iżbank rispettivament minn l-Avv. Aldo Vella għan-nom ta' Paola Developments Co. Limited, minn Profs. Ian Refalo għan-nom ta' Vica Limited, minn l-Avv. Kris Borg għan-nom Terry Limited u minn l-Avv. Richard Galea Debono għan-nom ta' HSBC Bank Malta plc. A fol. 16, nota tal-Avv. Kris Borg fejn iddepożita lura s-somma ta' €7,895.67, liema somma tirrapreżenta d-dritt tal-prokuratur legali, li ma kienx dovut.

³ A fol. 17 u 18, risposta tal-Avv. Noel Bartolo għan-nom tad-Direttur, Qrati Ċivili u Tribunali għar-rikors tal-Avv. Edward Debono, fejn ġie ribadit li t-taxxa kienet korretta, maħduma hekk: il-valur tar-raba' talba hu fl-ammont ta' Lm977,500 u dan jidher mill-istess risposta tal-attur Joseph Borg a fol. 467 tal-proċess tal-kawża nru 512/89., talbiet ohra ġew intaxxati punt ta' dritt, id-dritt tar-registru jammonta għal €24,685.92 u dritt ta' kull avukat li għamel risposta fl-appell (3 b'kollox) inħadem fuq id-dritt tal-avukat fil-Prim' Awla miżjud b'terz: €42,110.28 x 3 = €126,330.84.

kawża f'ismu proprju imma ġie imħarrek bħala rappreżentant tas-soċjetà Terry Limited u għalhekk m'għandhomx jiġu kkalkulati spejjeż doppji f'żewġ kolonni differenti.

- 6. Illi s-soċjetà Terry Limited ma kinitx parti fl-appell, ma kinitx rappreżentata fl-appell u għalhekk ma kien hemm l-ebda spejjeż jew dritt dovut lilha għall-appell, u dan kif joħroġ b'mod ampju mit-taxxa stess li qiegħda hawn annessa u mmarkata Dok JB4.⁴*
- 7. Illi minkejja dan ir-Reġistratur, Qrati Ċivili u Tribunali xorta waħda ordna lill-bank Lombard Bank Ltd sabiex iħallas is-somma ta' €31,852.71 lill-amministratur provviżorju tas-soċjetà Terry Limited minkejja illi tali soċjetà ma kinitx parti mill-appell inkwistjoni tant illi l-ebda spejjeż għall-appell ma ġew miżjuda fil-kolonna ta' Terry Limited fit-taxxa minn wara l-ġoti tas-sentenza u dan kif joħroġ ċar mid-dokument JB5⁵ anness.*
- 8. Illi effettivament is-somma ta' €126,330.84 ġiet depożitata sabiex tinqasam bejn it-tliet avukati u tliet prokuraturi legali tat-tliet partijiet li kienu parteċipi fl-appell u dan skont l-avviż għall-ħlas tal-kawtela li mibgħut mill-intimat stess, u mhux sabiex jiħallas ukoll l-amministratur provviżorju tas-soċjetà Terry Limited.*
- 9. Illi d-Direttur konvenut stess meta ikkalkula l-kawtela kif ukoll meta ħadem it-taxxa odjerna ma inkluda l-ebda ħlas dovut mill-amministratur provviżorju tas-soċjetà Terry Limited, u effettivament ma inkluda l-ebda ħlas dovut jew spiża interkorsa minn Terry Limited għal dak li għandu x'jaqsam mal-appell u dan ukoll minħabba l-fatt illi skond l-istess Direttur, il-kawtela odjerna ġiet ikkalkulata skont il-liġi.*
- 10. Illi b'konsegwenza ta' dan, it-tliet avukati u prokuraturi legali tas-soċjetajiet HSBC Bank Malta Plc, Paola Developments Company Limited u Vica Limited, meta sussegwentament marru biex jiżbankaw is-somma ta' €42,110.28 li kienet iggarantita bil-kawtela odjerna, huma tħallsu s-somma ta' €10,527.57 neqsin kull wieħed u dan għaliex l-intimati jew min minnhom b'negligenza u żball ordna lill-bank Lombard sabiex iħallas lill-amministratur provviżorju tas-soċjetà Terry Limited ammont li ma kienx dovut.*
- 11. Illi l-esponenti kien iddepożita is-somma ta' €151,016.76 bħala kawtela taħt ir-responsabbiltà tal-intimati jew min minnhom, għall-ispejjeż tal-appell, kemm għall-*

⁴ A fol. 19 sa 25 tal-proċess – a fol. 25 dritt avukat appell: €31,620 kull wieħed mill-avukati ta' Paola Dev. Co. Ltd., HSBC u Vica Ltd. Taħt il-kolonna Amministratur Provv./Terry Limited- €0 u l-istess dritt prokuratur legali ta' kull wieħed mill-imsemmija tliet avukati: €10,540 u €0 taħt Amministratur Provv./Terry Limited.

⁵ A fol. 26, fejn fl-ittra lil-Lombard Bank Limited għall-iżbank mibgħuta minn Lawrence Attard Bezzina, Head Revenue Section tal-Qorti, inkluda wkoll lil Dr Kris Borg għan-nom ta' Terry Limited f'ammont ugwali mat-tlieta l-oħra – €31,582.71 (€23,687.03+ €7,895.67).

ispejjeż tar-Reġistru u aktar importanti għall-ħlas tad-drittijiet tat-tliet avukati u prokuraturi legali. Illi minkejja illi l-esponenti ġia iddepożita tali spejjeż taħt ir-responsabbiltà tal-intimat u effettivament ġià ħallas dak kollu minnu dovut, huwa xorta waħda illum qed jiġi rinfaċċjat b'possibbiltà elevata ta' passi legali meħudha fil-konfront tiegħu u dan għaliex Vica Limited u Paola Developments Company Limited li għandhom titolu eżekuttiv kontra l-esponenti ma tħallsux mingħand ir-Reġistratur is-somma kollha lilhom dovut ġià imħallsa mill-esponenti.

12. *Illi mhux talli hekk, talli minkejja illi l-esponenti kien ġia ddepożita l-ispejjeż kollha dovuti lill-Avukat u Prokuratur Legali tal-bank HSBC Bank Malta Plc, l-istess bank, u dan sempliciment għaliex huwa rċieva somma anqas minn dik dovuta mir-Reġistratur, intavola mandat ta' sekwestru eżekuttiv kontra l-esponenti Nru 1257/14 anness u mmarkat Dok JB6⁶ għall-ammont li d-Direttur kien għadda b'negligenza lil ħaddieħor. Illi għalhekk l-esponenti kien kostrett li minn butu jagħmel tajjeb għal din is-somma u jħallas lill-Bank HSBC minkejja li l-ammont ġia kien ġie depożitat permezz tal-garanzija bankarja. Illi kopja tal-konferma tal-ħlas qiegħda annessa u mmarkata Dok JB7.⁷*

13. *Illi mhux talli hekk talli l-Avukati ta' Paola Developments Limited, ossija Dr. Aldo Vella, u ta' Vica Limited ossija l-Professur Ian Refalo, li effettivament għandhom favur tagħhom u/jew tal-klijenti tagħhom titolu eżekuttiv, ġià interpellaw lill-esponenti sabiex iħallas l-ammont ta' €10,527.57 oltre l-imgħax legali lil kull wieħed minnhom, u fin-nuqqas huma ser jieħdu passi ġudizzjarji kontra l-esponenti. Illi kopji ta' dawn l-ittri qegħdin jiġu annessi u immarkati Dok. JB8 sa JB10.⁸*

14. *Illi l-esponenti ġià interpella lid-Direttur intimat permezz ta' ittra uffiċjali numru 4059/2014 sabiex l-istess Direttur iħallas lill-Avukati Dr. Ian Refalo u Dr. Aldo Vella is-somma ta' €10,527.57 kull wieħed filwaqt li jirrifondi l-ammont ta' €10,527.57 lill-esponenti liema somma l-esponenti kien kostrett iħallas lil HSBC Bank Malta Plc li kopja tagħha qegħda tiġi annessa u mmarkata Dok JB11.⁹ Illi minkejja dan l-intimat xorta waħda baqa inadempjenti tant illi b'ittra responsiva tiegħu, annessa u immarkata Dok JB12¹⁰ huwa sostna li l-pretensjoni tal-esponenti hija infondata fil-fatt u fid-dritt.*

15. *Illi dan ir-rikors ġuramentat kif ukoll kull pagament magħmul mill-esponenti lill-HSBC Bank Malta Plc, Vica Limited u/jew ir-rappreżentant legali tagħha, u Paola*

⁶ A fol. 27.

⁷ A fol. 28.

⁸ A fol. 29, ittra legali ta' Profs. Ian Refalo u a fol. 30 u 31, ittra legali u e-mail tal-Avv. Aldo Vella.

⁹ A fol. 32 sa 34.

¹⁰ A fol. 35.

Developments Company Limited u/jew ir-rappreżentant legali tagħha, saru mingħajr preġudizzju għal kull azzjoni ta' natura kostituzzjonali li l-esponent talvolta ser jippreżenta għaladarba l-mod kif ġiet ikkalkulata t-taxxa inkwistjoni u l-mod kif ġie deċiż il-Kap tal-ispejjeż jilledu d-drittijiet fundamentali tiegħu

16. Illi l-esponenti jafu b'dawn il-fatti personalment u qiegħed jikkonfermahom Joseph Borg bil-ġurament tiegħu.¹¹

Għaldaqstant l-esponenti qiegħed jitlob lil din l-Onorabbli Qorti sabiex, previa kwalsiasi dikjarazzjoni li jidrilha xierqa u opportuna taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

1. *Tiddikjara illi l-intimati jew min minnhom b'mod abbużiv u illegali ħallsu l-kawtela tal-appell lill-persuna żbaljata u b'dan huma b'negligenza u /jew żball ħallas is-somma ta' €31,582.71 lill-amministratur provviżorju tas-soċjetà Terry Limited, meta din is-somma ma kinitx dovuta lilu, imma kienet parti mis-somma li kellha titħallas lit-tliet avukati u prokuraturi legali tas-soċjetà HSBC Bank Malta Plc, Vica Limited u Paola Developments Company Limited.*
2. *Tordna lill-intimat iħallas is-somma ta' €10,527.57 oltre l-imgħax legali kull wieħed lill-Avukat Professur Ian Refalo u Dr Aldo Vella rappeżentanti l-ħlas nieqes li huma rċewew minn dak dovut lilhom skont it-taxxa liema somom tħallsu b'negligenza lill-terzi.*
3. *Alternattivament, u/jew f'każ li l-esponenti jkun rinfaċċjat b'mandat ta' sekwestru eżekuttiv u/jew kull mandat ieħor u/jew proċedura ġudizzjarja oħra waqt il-prosegwiment tal-kawża odjerna intavolata minn Dr Aldo Vella u/jew il-Professur Ian Refalo u/jew il-patroċinati tagħhom, tordna lill-intimati jew min minnhom sabiex iħallsu lill-esponenti is-somma ta' €21,055.14 oltre l-imgħax legali u/jew kull somma oħra li l-esponenti ikun kostrett iħallas lill-imsemmija avukati jew patroċinati tagħhom.*
4. *Tordna lill-intimati iħallsu lill-esponenti s-somma ta' €10,527.57 rappeżentanti s-somma li l-esponenti kien kostrett iħallas lill-HSBC Bank Malta plc, u dan in segwitu għall-mandat ta' sekwestru eżekuttiv Nru 1257/14 intavolat mill-istess bank kontra l-esponenti oltre l-ispejjeż konċernanti l-istess sekwestru u l-imgħax legali mid-data tas-sekwestru.*

¹¹ Ġie esebit ukoll dok. JB 13 li hi ittra uffiċjali datata u ppreżentata fit-30.01.2015 lill-Avukat Ġenerali, Direttur Qrati Ċivili u Tribunali u Registratur, Qrati Ċivili u Tribunali, a fol. 36 u 37 tal-proċess.

5. *Tillikwida d-danni sofferti mill-esponenti minħabba n-negliġenza u b'rizerva u mingħajr preġudizzju għal kull azzjoni ta' natura kostituzzjonali talvolta spettanti lill-esponenti.*

Bl-ispejjeż kontra l-intimati li minn issa ingunt għas-subizzjoni u b'rizerva u mingħajr preġudizzju għal kull azzjoni ta' natura kostituzzjonali talvolta spettanti lill-esponenti.

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-konvenuti **Direttur Ġenerali (Qrati)** u tar-**Registatur Qrati Ċivili u Tribunali** (minn issa 'l quddiem "il-konvenuti") li għet ippreżentata fit-23 ta' Marzu, 2015 u maħlufa minn Emanuel Sciriha, li biha eċċepew:

1. *Illi fl-ewwel lok u in linea preliminari l-eċċipjenti mhumix il-leġittimi kontraditturi għal-lanjanzi attriċi u ġew traxxinati f'dawn il-proċeduri inutilment inter alia peress illi l-esponenti ma ħallsu ebda kawtela tal-appell minn jeddhom lill-ebda persuna. Il-kawtela inkwistjoni għet żbankata mill-Avukati u l-Prokuraturi Legali tal-partijiet inkwistjoni wara d-debita talba magħmula minnhom stess, bi qbil bejn il-partijiet. Għalhekk l-eċċipjenti għandhom jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju bl-ispejjeż kontra r-rikorrenti.*
2. *Illi kwantu għad-Direttur Ġenerali (Qrati) jiġi rilevat li l-istess eċċipjent mhuwiex il-leġittimu kontradittur stante li d-Direttur Ġenerali (Qrati) għandu biss mansjoni amministrattiva u kwindi ma jwieġibx għad-domandi attriċi.*
3. *Illi fit-tieni lok u wkoll mingħajr ebda preġudizzju jiġi rilevat illi din il-kawża hija għal kollox infondata fil-fatt u fid-dritt peress illi una volta ġie intaxxat dritt versu l-avukat ta' Terry Limited li ttratta l-appell (u per tant jemerġi favur tiegħu d-dritt skont il-Liġi) liema dritt ma ġie bl-ebda mod attakkat mir-rikorrenti, isegwi li t-talbiet kollha attriċi huma legalment insostenibbli u privi minn kwalsiasi fundament sia fattwali u kif ukoll ta' Liġi.*
4. *Illi kif qalet il-Qorti tal-Appell fis-sentenza tagħha tas-27 ta' Ġunju, 2014 rigwardanti dan il-każ (Citaż. Nru 512/1989/2) għal dak li għandu x'jaqsam mal-kawtela stabbilita mir-Registatur tal-Qorti, "tajjeb wieħed jiċċita s-sentenza ta' din il-Qorti mogħtija fit-28 ta' Frar, 1997 fl-ismijiet Joseph Chircop et vs. Salvatore Muscat et fejn intqal li "il-liġi ma timponi ebda kriterji illi fuqhom għandu jaġixxi r-*

Reġistratur fl-eżerċizzju tal-funzjoni diskrezzjonali tiegħu li jiffissa l-kawtela anki jekk hu naturali li tali ammont għandu jkun determinat fl-isfond tat-talbiet fil-mertu u l-eċċezzjonijiet mogħtija.” Il-Qorti però żiedet tgħid li “huwa kellu jibqa’ l-aħħar arbitru sakemm jiddeċiedi b’gudizzju u b’mod raġjonevoli.” Il-Qorti f’din is-sentenza irreferiet ukoll għal kawża fl-ismijiet Spiteri vs. Azzopardi deċiża fil-31 ta’ Jannar, 1901 fejn intqal li fir-rigward tal-liġi li tirregola l-proċedura, “questa si debba osservare alla lettera e non per equipollens.” (Vol. XXVIII – pt. 1, pagna 19). Għalhekk jidher li l-ġurisprudenza tindika kif għandha tiġi ffissata l-kawtela però ma tindikax kif għandha titqassam. Il-fatt li jidhrol appellat ieħor fil-proċedura wara l-iffissar tal-kawtela ma jipprekludihx milli jieħu sehem mill-istess kawtela depożitata multo magis meta l-appellati l-oħra ma jopponux għal dak l-iżbank.

- 5. Illi huwa risaput li l-kawtela tal-appell tinħadem biex tagħmel tajjeb għall-ispejjeż tal-proċedura. F’dan il-każ meta nħadmet il-kawtela kienu ġew ippreżentati tliet risposti tal-appell mis-soċjetajiet HSBC Bank Malta plc, Vica Limited u Paola Developments Company Limited u kwindi l-kawtela nħadmet fuq id-drittijiet tat-tliet Avukati u Prokuraturi Legali ta’ dawn is-soċjetajiet oltre d-dritt tar-Reġistru. Iżda fil-mori tal-appell l-avukat tas-soċjetà Terry Limited ittratta l-appell u kwindi meta l-esponenti Reġistratur ġie biex joħroġ it-taxxa finali tal-kawża huwa intaxxa dritt favur l-avukat ta’ Terry Limited skont il-Liġi. In fatti kien l-istess rikorrenti li indika lil Terry Limited bħala appellata.*
- 6. Illi għalhekk huwa ċar li l-eċċipjenti bl-ebda mod ma aġixxa b’mod abbużiv u/ jew illegali u bl-ebda mod ma kien negligenti jew ħallas somom bi żball kif qed jallega r-rikorrenti. Għalhekk huwa ċar li l-ewwel talba attriċi hija infondata fil-fatt u fid-dritt.*
- 7. Illi kwantu għat-tieni talba attriċi din ukoll hija infondata fil-fatt u fid-dritt peress li huwa ċar li tali spejjeż huma dovuti li jithallsu mir-rikorrenti u l-esponenti ma jista’ qatt jiġi tenut iħallas spejjeż li skont is-sentenza su ċitata ġew allokati lir-rikorrenti. Di più jiġi rilevat li l-eċċipjenti lanqas biss kienu parti f’dawk il-proċeduri u kwindi multo magis kemm jistgħu jiġu tenuti jħallsu tali spejjeż u għalhekk dina t-tieni talba attriċi hija kompletament infondata.*
- 8. Illi kwantu għat-tielet talba attriċi, apparti li din it-talba hija għalkollox waħda ipotetika u per tant mhux sostenibbli ġuridikament, bil-qima jingħad illi għall-istess raġunijiet imsemmija fl-eċċezzjoni preċedenti tali spejjeż huma r-responsabbiltà unika tar-rikorrenti.*

9. *Illi kwantu għar-raba' talba attriċi, ukoll ma hemm ebda lok li l-esponenti jiġi kkundannat iħallas l-ammont reklamati fl-istess talba peress li hawn ukoll, kif ġa indikat fl-eċċezzjonijiet preċedenti tali spejjeż huma r-responsabbiltà unika tar-rikorrenti.*

10. *Illi kwantu għall-ħames talba bil-qima jingħad illi apparti li din it-talba hija legalment monka inkwantu kellha tiġi preċeduta b'talba għal dikjarazzjoni ta' responsabbiltà, fil-mertu jibqa' l-fatt li din it-talba hija għalkollox infondata fil-fatt u fid-dritt peress illi l-eċċipjenti ma kkawżaw ebda danni lir-rikorrenti u ma kinux bl-ebda mod negligenti.*

11. *Salvi, jekk ikun il-każ, eċċezzjonijiet ulterjuri.*

Bl-ispejjeż kollha kontra r-rikorrenti.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet.

Rat il-verbal tal-udjenza tal-1 ta' Marzu, 2017 fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza għas-seduta ta' llum.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet ippreżentati l-partijiet.

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

L-atturi kienu intavolaw il-kawża nru 512/99 fl-ismijiet Joseph Borg *pro. et noe.* vs. Joseph Pace *noe. et* li ġiet deċiża fil-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Ġunju, 2014. Qabel ma din il-kawża kienet ġiet deċiża fil-Qorti tal-Appell, permezz ta' avviż maħruġ mir-Registratur konvenut, l-atturi kienu ġew mitluba jiddepożitaw is-somma ta' €151,016.76 bħala kawtela tal-ispejjeż tal-appell. Din il-kawtela ġiet depożitata mill-atturi permezz ta' garanzija bankarja u ppreżentata b'Ċedola Nru 20/14. Din il-kawtela kienet tiggarrantixxi l-ispejjeż tal-appell u d-dritt ta' tliet avukati u prokuraturi legali ammontanti għal €126,330.84, kif ukoll l-ispejjeż tar-Registru tal-Qorti ammontanti għal €24,685.92. Skont din il-kawtela l-avukat u l-prokuratur ta' kull parti kellhom jirċievu l-ammont ta' €42,110.28 bħala dritt dovut għall-appell. Meta ġie deċiż l-appell fis-27 ta' Ġunju, 2014 u nħarġet it-taxxa finali ta' drittijiet u spejjeż, l-imsemmija kawtela ma kinitx tkopri d-drittijiet u spejjeż kollha in konnessjoni mal-istess appell.

Fir-Risposta Maħlufa tiegħu r-Registratur konvenut ikkonferma illi huwa kien ikkalkula l-kawtela skont il-kuxjenza u skont il-liġi u li kellhom jithallsu tliet avukati u prokuraturi legali (ta' HSBC Bank Malta plc, Paola Developments Limited u Vica Limited) u mhux ta' erbgħa, apparti l-ispejjeż tar-Registru.

L-atturi jikkontendu illi Terry Limited ma kellhiex *locus standi* fl-appell minħabba l-ammissjoni li kienet ġiet registrata għan-nom tagħha waqt li l-kawża kienet qiegħda tinstema' quddiem il-Prim'Awla. L-atturi jsostnu li s-soċjetà Terry Limited ma kinitx parti fl-appell u għalhekk ma kien hemm l-ebda spejjeż jew dritt dovut lilha għall-appell. Fil-fatt fil-prim istanza in

segwitu għall-ammissjoni tagħha Terry Limited kienet wehlet l-ispejjeż tal-kawża tagħha. L-atturi jgħidu li l-avukat ta' Terry Limited (Dr Kris Borg) ma pprezentax risposta tal-appell u lanqas kien qed jidher għaliha bħala avukat imma deher bħala amministratur provviżorju tagħha u allura ma kellux jinħareġ dritt favur tiegħu fit-taxxa finali u ma kellux jitħallas id-dritt indikat fit-taxxa u li kieku huwa ma tħallasx dan id-dritt, l-avukati tal-partijiet l-oħrajn kien ikollhom biżżejjed minn fejn jitħallsu bil-garanzija offruta mill-atturi. L-atturi jgħidu li għalhekk il-konvenuti jew min minnhom għandu jagħmel tajjeb għad-differenza.

Minflok ma sar l-iżbank abbażi ta' kif kienet giet ikkalkulata l-kawtela originarjament fuq tliet avukati u prokuraturi legali (tal-partijiet HSBC Bank Malta plc, Paola Developments Limited u Vica Limited), fuq struzzjonijiet tal-Head Revenue Section, Courts of Justice Department lil Lombard Bank Limited¹², l-iżbank sar lil erba' avukati flok tlieta, inkluż lill-avukat ta' Terry Limited Dr Kris Borg li kien ukoll l-amministratur provviżorju tagħha u għalhekk ġew żbankati lil kull parti (x 4) €31,582.71 minflok €42,110.28. B'konsegwenza ta' dan it-tliet avukati u prokuraturi legali tas-soċjetajiet HSBC Bank Malta plc, Paola Developments Limited u Vica Limited, meta marru biex jiżbankaw is-somma ta' €42,110.28 li kienet iggarantita bil-kawtela, huma tħallsu €10,527.57 inqas kull wieħed u dan għax il-konvenuti jew min minnhom b'negligenza jew żball ordna lill-bank Lombard sabiex iħallas lill-amministratur provviżorju tas-soċjetà Terry Limited ammont li ma kienx dovut.

¹² A fol. 26 tal-proċess.

Il-konvenuti laqgħu għal dawn it-talbiet billi eċċepew preliminarjament li (i) huma mhux il-leġittimi kontraditturi stante li l-iżbank sar fuq talba tal-partijiet, li qablu bejniethom kif kellha tiġi maqsuma l-kawtela bejniethom; (ii) id-Direttur Ġenerali (Qrati) mhux leġittimu kontradittur stante li l-funzjoni tiegħu hi biss amministrattiva; (iii) ladarba ġie wkoll intaxxat dritt favur l-avukat ta' Terry Limited, li ma ġiex attakkat mill-atturi, it-talbiet tal-atturi huma insostenibbli legalment; (iv) il-fatt li daħal appellat ieħor fl-appell, proprju l-avukat ta' Terry Limited, wara li kienet diġà inħadmet il-kawtela, ma tipprekludiehx milli jipparteċipa mill-istess kawtela depożitata speċjalment jekk ikun hemm qbil mill-partijiet li qed jiżbankaw. Meta nħadmet il-kawtela kienu biss tliet partijiet li ppreżentaw risposti. Iżda fil-mori tal-Appell deher l-avukat ta' Terry Limited u ttratta l-appell u kwindi kellu jiġi wkoll intaxxat dritt favur l-avukat ta' Terry Limited; (v) dwar it-talbiet in partikolari ġie eċċepit li l-ewwel talba hija infondata għax ma kien hemm ebda negligenza da parti tal-konvenuti; (vi) it-tieni talba għall-ħlas tal-bilanċ tal-ispejjeż lill-avukati tas-soċjetajiet Paola Developments Limited u ta' Vica Limited hi infondata stante li l-konvenuti qatt ma kienu parti fil-kawża li ordnat l-ispejjeż; (vii) it-tielet talba hi inammissibbli għax ipotetika; (viii) ir-raba' talba wkoll hi inammissibbli għax huma biss l-atturi li huma responsabbli għall-ħlas tal-ispejjeż; (ix) il-ħames talba hi proċeduralment żbaljata għax kellha tiġi ppreċeduta b'talba għal dikjarazzjoni ta' responsabbiltà għad-danni u fi kwalunkwe każ il-konvenuti ma kkawżaw ebda danni lill-atturi.

Bħala retroxena għandu jingħad illi din il-kawża hi waħda minn sensiela ta' kawżi li ilhom għaddejjin għexieren ta' snin, li kienu nbdew sabiex jiġi ddikjarat mill-Qorti illi l-kuntratt ta' trasferiment ta' żewġ porzjonijiet art magħrufa bħala "Ta' Zilfa" u "Ta' Beligna" limiti tal-Fgura, datat 8 ta'

Diċembru, 1981, kien sar kontra l-volontà tal-attur *proprio et nomine* u b'vizzju tal-kunsens tal-istess, b'riżultat ta' vjolenza, qerq u theddid u mingħajr ma kien verament għadda hlas fuq l-istess kuntratt. Dan wassal għal diversi kawżi oħrajn u sentenzi, inkluża l-kawża odjerna.

Provi u riżultanzi

Fix-xhieda tiegħu l-attur **Joseph Borg**¹³ jgħid li hu kien hallas il-kawtela kollha skont l-avviż maħruġ mir-Registratur tal-Qorti, għalkemm ma kienx jaqbel li kellu jhallas sehem lill-intervenuti fil-kawża, liema kontestazzjoni ma tiffurmax parti mill-mertu tal-kawża odjerna. Din il-kawtela kienet tammonta għal €42,110.82 lil kull wieħed mill-avukati prokuraturi legali tat-tliet soċjetajiet Paola Developments Co. Limited, Vica Limited u HSBC Bank Malta plc u dan apparti d-dritt tar-Registru li kien jammonta għal €24,685.92. B'hekk il-kawtela kienet tammonta komplessivament għal €151,016.76. Kif ingħad fir-rikors promotur, parti minn din is-somma giet żbankata wkoll mill-avukat ta' Terry Limited u għalhekk il-partijiet l-oħra kien għad fadlilhom jithallsu €10,527.57 kull wieħed, apparti li lill-HSBC l-atturi kienu diġà hallsuh dik is-somma biex ikun jista' jneħhi mandat ta' sekwestru eżekuttiv.

L-attur Joseph Borg jispjega li kwantu għal Terry Limited, din ma kellhiex titħallas mill-kawtela għax kienet ammettiet it-talba meta l-kawża kienet għadha qiegħda tinstema' mill-Prim'Awla u għalhekk tilfet id-dritt li tappella,

¹³ Affidavit a fol. 53 sa 56

kif ikkonkludiet is-sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-6 ta' April, 2006.¹⁴ Meta l-Avv. Kris Borg ġie maħtur stralċjarju ta' Terry Limited u deher għas-smiġħ quddiem il-Qorti tal-Appell, ladarba s-soċjetà Terry Limited kienet ammettiet it-talba, hu kien preżenti biss bħala spettatur fil-proċeduri u bħala stralċjarju u mhux bħala avukat tas-soċjetà.

Wara li kien sar l-iżbank tal-kawtela bl-inklużjoni ta' Terry Limited, l-attur Joseph Borg jgħid li kien kellem lil Lawrence Attard Bezzina l-Head of Revenue Section tad-Dipartiment tal-Qorti tal-Ġustizzja “u dan ta daqqa fuq moħħu” u qallu li kien sar żball. Talbu jinżel miegħu r-Reġistru biex jikkonsulta ma' ħaddieħor, iżda baqa' kollox l-istess. Joseph Borg jgħid ukoll li t-taxxa addizzjonali li kien ħareġ ir-Reġistratur favur l-avukat ta' Terry Limited kienet inħarġet wara li diġà kien sar l-iżbank. L-attur Joseph Borg jgħid illi huwa qed jippretendi li jiġi rimborżat mill-konvenuti jew minn minhom minħabba dan l-iżball tar-Reġistratur.

Fix-xhieda tiegħu l-attur Joseph Borg spjega li l-garanzija li kienet saret mal-Lombard Bank, ħarġet minn JEM Investments u din bħall-kumpannija Marks & Charles Limited hija tal-familja tiegħu. Għalkemm distinti minn xulxin, dawn iż-żewġ kumpanniji għandhom l-istess *shareholders* u diretturi. In kontroezami, l-attur Joseph Borg mitlub jeżebixxi il-*memorandum of associaton* taż-żewġ kumpanniji, esebixxa estratt uffiċjali biss ta' Marks & Charles Limited.¹⁵

¹⁴ Appell Ċivili Numru 512/1989/1.

¹⁵ A fol. 249 sa 263.

L-attur Joseph Borg in kontroezami¹⁶ kkonfrontat bil-verbal tal-udjenza tas-6 ta' Mejju, 2014¹⁷ tal-Qorti tal-Appell li abbaži tiegħu kien sar l-iżbank mertu ta' din il-kawża, fejn skont dan il-verbal kien “deher ukoll l-Avv. Kris Borg u l-partijiet ittrattaw l-appell”, l-attur jgħid li madankollu l-Avukat Kris Borg ma ttrattax, kien biss preżenti u filwaqt li l-avukati l-oħrajn kienu hemm bħala avukati tal-partijiet, fil-verbal hemm verbalizzat li “deher Dr Kris Borg għal Terry Limited, bħala likwidatur ta' Terry Limited.” L-attur Joseph Borg ikkonferma li l-Avukat Kris Borg kien iddepożita lura l-ammont li kien żbankat għall-prokuratur legali ta' Terry Limited u dan stante li s-soċjetà Terry Limited ma kellhiex prokuratur legali fl-istadju tal-appell.

Mistoqsi dwar it-taxxa addizzjonali li kienet inħarġet, esebita minn Emanuel Sciriha ir-Registratur Qrati Ċivili u Tribunali,¹⁸ Joseph Borg jgħid li ma jiftakarx eżatt meta sar jaf biha, però jgħid li ma jafx li l-avukat tiegħu għamel kawża ta' ritassa. Joseph Borg jgħid li sar jaf bl-iżbank li sar minn Lombard Bank biss meta kien irċieva *statement* normali tal-bank.

Lawrence Attard Bezzina, Head *Revenue Section* tal-Qorti, ikkonferma fix-xhieda tiegħu l-ittra li huwa kien bagħat lil Lombard Bank bl-istruzzjonijiet dwar kif kellu jsir l-iżbank¹⁹ fejn kien inkluż ukoll il-ħlas lil Dr Kris Borg bħala avukat ta' Terry Limited u spjega li hu ma jidholx fl-ifformular tat-taxxa u sempliċement meta tispicċa kawża, is-*software* ittella għilhom fuq l-*iscreen* u joħorgu l-listi ta' dawk li jridu jitħallsu. F'dan il-każ minħabba li kienet kawtela

¹⁶ A fol. 274 sa 282.

¹⁷ A fol. 270 u 271.

¹⁸ A fol. 72.

¹⁹ A fol. 11 (u kopja wkoll tinsab a fol. 26) tal-proċess.

b'garanzija u kienet lesta biex tingabar, ma indaħalx dwar kif kellha tinqasam u l-ismijiet, ċjoè Prof. Ian Refalo bħala avukat ta' Vica Limited, Dr Kris Borg bħala avukat ta' Terry Limited, Dr Aldo Vella bħala avukat ta' Paola Developments Limited u Dr Richard Galea Debono bħala avukat ta' HSBC Bank Malta plc, l-erbgħa li huma fis-somma ta' €31,582.71 (€23,687.03 + €7,895.67), kien għabhom wara li ddiskuta l-kwistjoni mar-Reġistratur u dan tah l-istruzzjonijiet bil-miktub dwar kif kellu jipproċedi.

Il-P.L. Eunice Attard Fiorini²⁰ Assistent Reġistratur tal-Qorti, xehdet illi hija kienet laqqgħet flimkien fl-uffiċċju tagħha lill-erba' avukati inkwistjoni, ċjoè Prof. Ian Refalo, Dr Kris Borg, Dr Aldo Vella u Dr Richard Galea Debono biex tavżahom li l-kawtela ma kinitx biżżejjed biex jiġihallu kompletament l-erba' li huma u dawn waslu fi ftehim li kulhadd jieħu indaqs l-istess ammont imma inqas minn dak li kien lilhom dovut. Ikkonfrontata bit-taxxa li ħarġet l-ewwel darba li nħadmet fit-22 ta' Lulju, 2014, li fiha ma hemm inkluz l-ebda dritt għall-appell lil Dr Kris Borg, ix-xhud Eunice Attard Fiorini tgħid illi però kienet inħarġet taxxa addizzjonali. Ix-xhud tgħid li ma kellhiex *e-mails* li bihom ikkomunikat mal-avukati għax kienet taf li dawn ikunu ta' spiss il-Qorti u kienet se tkellimhom appena tarahom. Ix-xhud ippromettiet li tippreżenta kopja tal-izbank u tat-taxxa addizzjonali, però qalet li kawteli mhux hi taħdimhom.

Ix-xhud Eunice Attard Fiorini tgħid li fil-fatt tiftakar li kienu sabu xi żball peress li oriġinarjament tħalla barra Dr Kris Borg li kien ittratta quddiem il-Qorti tal-Appell. Però konfrontata bil-fatt li fil-verbal tal-Qorti tal-Appell kien hemm li

²⁰ A fol. 63 sa 68 tal-proċess.

Dr Kris Borg kien deher bħala stracjarju ta' Terry Limited, ix-xhud tgħid li dik kienet ħaġa li trid tiddeċidiha l-Qorti.

Fil-fatt il-kopji tal-iżbank u tat-taxxa addizzjonali ġew ippreżentati minn **Emanuel Sciriha**, Registratur Qrati Ċivili u Tribunali, imma dawn kienu diġà esebiti mill-atturi mar-rikors maħluf tagħhom. Emanuel Sciriha esebixxa t-taxxa addizzjonali li nħadmet fl-10 ta' Settembru, 2014²¹ u diversi dokumenti oħrajn li diġà kienu esebiti mar-Rikors Maħluf, inkluż (1) iċ-ċedola tad-depożitu bin-notamenti fuqha tal-iżbank; u (2) kopja tal-garanzija tal-Lombard Bank, bin-notamenti fuqha meta l-garanzija bankarja ġiet irtirata.²² Iċ-ċedola ta' depożitu kellha fuqha t-timbru 'ZBANKATI' u miktub bl-idejn 'dritt favur difensuri: €31,582.71 Dr R.G.D (Richard Galea Debono), Prof. Refalo, Dr A. Vella bid-data 18.08.14 u firma u taħt bl-idejn ukoll dritt favur Dr Kris Borg u firma u €23,687.03. Hemm ukoll timbru ta' Marvic Farrugia Deputy Registrar. Il-kopja tal-garanzija bankarja għandha fuqha notament bl-idejn 'Garanzija Bankarja irtirata 18.08.14'. Il-Qorti tirrileva illi l-iżbank sar qabel ma nħadmet it-taxxa addizzjonali.

Rita Falzon, Deputat Registratur fil-Qorti tal-Appell ikkonfermat²³ li kienet hi li bagħtet l-avviż *a fol. 7* tal-proċess lill-attur *pro et nomine* fejn kien mitlub l-ammont ta' kawtela fl-ammont ta' €151,016.76 konsistenti fi Reġistru: €24,685.92 u Avv. u P.L. €126,330.84. Hi spjegat li taħdem l-ammont billi tara l-ewwel it-taxxa tal-Prim' Awla u jekk tkun maħduma sew iżżid terz fuqha. Id-depożitu ta' kawtela ta' persuna waħda gie €42,110.28, però minħabba li kien hemm tliet risposti tal-appell, inħadmu fuq tlieta, bit-total jaqbel ma' dak li

²¹ *A fol. 72.*

²² Kopja ppreżentata mir-Registratur esebita *a fol. 76.*

²³ *A fol. 83 sa 86.*

kienet bagħtet hi. Din inħadmet sat-13 ta' Settembru, 2013, għax sa dakinhar kien skada it-terminu għar-risposti. Ix-xhud spjegat li t-taxxa finali ma toħroġhiex hi u li dak l-ammont jiggarrantixxi sar-risposti li jkunu daħlu sa dakinhar.

Xehed ukoll **Quentin Tanti**, rappreżentant tal-MFSA u tar-Registratur tal-Kumpanniji, li esebixxa dokument notifikat minn Dr Kris Borg ai termini tal-Artikolu 235(1) tal-Att dwar il-Kumpanniji, li jgħid li kien ġie maħtur likwidatur ta' Terry Limited mill-Qorti fit-23 ta' Frar, 2011.²⁴

L-Avukat Dr. Kris Borg²⁵ jikkonferma fix-xhieda li ta fl-20 ta' Jannar, 2016 li kien ġie appuntat likwidatur ta' Terry Limited fl-2011 u żied jgħid li kien baqa' f'dik il-kariga sa Novembru 2015. Ix-xhud jgħid li kien aġixxa wkoll bħala avukat ta' Terry Limited meta kien likwidatur, sija quddiem il-Prim'Awla u sija quddiem il-Qorti tal-Appell u qal li kien qed jilbes żewġt ikpiepel. Ix-xhud jgħid li ma jidhirlux li kien għamel risposta tal-appell, però jgħid li kien ittratta. Mistoqsi jekk jafx li s-sentenza tal-Qorti tal-Appell datata 6 ta' April, 2006 kienet qalet li Terry Limited kienet tilfet id-dritt ta' appell minħabba l-ammissjoni ta' Terry Limited, Dr Kris Borg wieġeb li l-aħħar sentenza tal-Qorti tal-Appell iddikjarat dik l-istess ammissjoni bħala fażulla. Ix-xhud iżid jgħid illi bħala avukat kien anki ħadem fuq xi noti ta' sottomissjonijiet li wara ġew iffirmati mill-avukati tal-konvenuti kollha. Dr Kris Borg jgħid illi kien anki ttratta rigward il-kawtela quddiem il-Qorti tal-Appell li dwarha llum hemm din il-kawża.

²⁴ A fol. 92.

²⁵ A fol. 93 sa 97 tal-proċess.

Dwar il-kawtela u lil minn tkopri, ix-xhud Dr Kris Borg jiftakar li kien hemm xi problema għax ma kinitx tkopri l-ammont kollu u kien kellem lir-Registratur u saret emenda fit-taxxa. Dwar l-kawtela għall-prokuratur legali ta' Terry Limited jgħid li din reġa' ddepożita għax qatt ma kien hemm prokuratur legali involut.²⁶

L-Avukat Dr Ralph Agius Fernandez, rapprezentant ta' HSBC Bank Malta plc, ikkonferma li l-bank kien ħareġ il-mandat ta' sekwestru eżekuttiv numru 1257/2014 kontra l-atturi u dan stante li l-bank ma kienx tħallas l-ammont kollu tal-kawtela fl-appell minħabba xi żball tar-Registru tal-Qorti u l-atturi kienu ħallsu d-differenza u l-bank ħareġ il-kontromandat opportun. Ix-xhud għamel riferiment għal ittra tiegħu stess²⁷ fejn ikkonferma li apparti li l-bank żbanka €31,582 mill-garanzija bankarja, tħallas id-differenza li kien baqa' b'ċekk fis-somma ta' €14,933.97 li kienu jinkludu wkoll spejjeż inkorsi mill-bank.

Glenn Barry²⁸, *Manager fil-Credit Department* ta' Lombard Bank, spjega li il-garanzija bankarja 2014/03 li kienet inħarġet lil Joseph Borg f'ismu u in-rappreżentanza tas-soċjetà Marks and Charles Limited għall-ispejjeż tal-appell, inħarġet fuq talba ta' Joseph Borg f'isem il-kumpannija JME Investments Limited. Fit-12 ta' Awwissu, 2014²⁹ ġew mitluba minn Lawrence Attard Bezzina uffiċjal tal-Qorti biex jirrilaxxjaw il-garanzija u fit-18 ta' Awwissu, 2014 ġew rilaxxjati ċ-ċekkijiet. Fost id-dokumenti li esebixxa x-xhud kien hemm kopji taċ-ċekkijiet f'isem Registratur Qrati Ċivili u Tribunali ta' Malta (fis-

²⁶ Id-depożitu lura tas-somma tal-prokuratur legali fl-ammont ta' €7,895.67 saret fis-7 ta' Ottubru, 2014.

²⁷ A fol. 161.

²⁸ A fol. 275 sa 277.

²⁹ A fol. 278

somma ta' €24,685.92) u erbgħa oħra fis-somma ta' €31,582.71 kull wieħed f'isem Dr Kris Borg, Prof. Ian Refalo, Dr Aldo Vella u Dr Richard Galea Debono, il-ħames ċekkijiet li huma datati 18 ta' Awwissu, 2014.³⁰ Dan ix-xhud ippeżenta wkoll dokument³¹, li kien diġà esebit kemm mill-attur u kemm mir-Registratur konvenut, li huwa t-talba għall-iżbank minn Lawrence Attard Bezzina u istruzzjonijiet dwar kif kellhom isiru l-pagamenti, li fih però notament bl-idejn li jgħid *"Meeting with Mr Borg 22.08.2014, handed copy of claim"*. Fuq l-istess dokument hemm il-firem tal-persuni li ġabru ċ-ċekkijiet.

Fix-xhieda tiegħu l-konvenut **Emanuel Sciriha**³², Registratur Qrati Ċivili u Tribunali, ikkonferma l-avviż li ntbgħat lill-attur fis-17 ta' Settembru, 2013 biex titħallas il-kawtela. Ix-xhud ikkonferma li Lawrence Attard Bezzina kien kiteb lil Lombard Bank dwar l-iżbank fit-12 ta' Awwissu, 2014 u l-bank tahom appuntament għat-18 ta' Awwissu, 2014. Ix-xhud qal li t-taxxa addizzjonali però nħarġet fl-10 ta' Settembru, 2014. Filwaqt li x-xhud għall-ewwel qal li ma ġewx żbankat il-flus qabel ma nħarġet it-taxxa addizzjonali, ikkonferma li f'Awwissu, 2014 effettivament huma kienu taw struzzjonijiet lill-bank għall-iżbank biex joħroġ il-flus qabel.

Emanuel Sciriha kkonferma li oriġinarjament il-kawtela nħadmet fuq il-baži ta' tliet risposti tal-appell u ġie stabbilit l-ammont korrett tal-kawtela, ikkonfermat mill-Qorti tal-Appell, però wara rriżulta li għalkemm ma saritx risposta tal-appell minn Terry Limited u peress li ma jeżistix il-kuncett ta' kontumaċja fl-appell, xorta deher l-avukat ta' Terry Limited u ttratta quddiem

³⁰ A fol. 280 sa 284.

³¹ A fol. 285.

³² A fol. 163 sa 169.

il-Qorti tal-Appell. Għalhekk inħarġet taxxa addizzjonali u mhux taxxa korretta, għax l-ewwel taxxa kienet korretta sa ċertu data.

Il-kawtela, li baqgħet dik originali, ġiet maqsuma bejn l-erba' avukati wara li qablu dwar dan il-koll kemm huma. Ix-xhud jgħid illi ma kinux involvew lill-attur, però jaf li l-attur kien kellmu meta ilmenta miegħu fuq mandat li kien irċieva, ossija l-mandat ta' sekwestru eżekuttiv maħruġ mill-HSBC, u allura wara li kien diġà sar l-izbank.

Dwar l-ewwel taxxa li kienet inħarġet, ir-Registratur konvenut ikkonferma li kien skada it-terminu biex tintalab ritassazzjoni, però qal li bħala Registratur ma kien hemm xejn x'izommu milli jikkorreġi żball amministrattiv f'taxxa. Ix-xhud ikkonferma³³ li meta nħadmet it-taxxa wara li nqagħtet is-sentenza tal-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Ġunju, 2017, jiftakar li avviċinathom l-avukat Kris Borg u qalilhom li ma kinux inkludew id-dritt tiegħu. Ix-xhud spjega li l-kawtela kienet maħduma fuq it-tliet risposti tal-appell (li għalhekk jinkludu dritt ta' tliet avukati u tliet prokuraturi legali), però wara rrizultalu li Dr Kris Borg għar-raba' parti kien ittratta fl-appell u peress li ma kienx hemm involut prokuratur legali tant li ma saritx risposta iżda biss trattazzjoni, u l-kawtela ġiet maqsuma f'ammonti ugwali, Dr Borg iddepozita lura is-somma ta' €7,895.67, l-ammont tal-prokuratur legali, fl-atti taċ-ċedola numru 20/2014 u għadu hekk depożitat sal-lum.

In kontroezami r-Registratur konvenut ikkonferma li meta ġew żbankati l-flus, kienet għadha ma nħarġitx it-taxxa addizzjonali u dan kien seħħ 'il għaliex

³³ A fol. 306 sa 309.

filwaqt li kienu għaddejjin id-diskussjonijiet mal-erba' avukati, dipartiment ieħor tal-Qorti fis-sezzjoni ta' Lawrence Attard Bezzina kien laħaq għamel it-talba għall-iżbank. Ix-xhud qal li kieku ma laħqitx inħarġet it-talba għall-iżbank, bit-taxxa addizzjonali kienu jindunaw bl-iżball tal-ħlas tad-dritt tal-prokuratur legali. It-taxxa addizzjonali kienet inħarġet fuq ordni tiegħu bbażata fuq il-verbal tal-udjenza tal-Qorti tal-Appell tas-6 ta' Mejju, 2014 u fuq dak li kien qalilhom Dr Kris Borg stess. Il-Qorti tirrileva li t-taxxa addizzjonali kienet imfassla b'mod li fir-rigward ta' Terry Limited ma kien hemm xejn dovut lill-prokuratur legali u d-dritt tal-avukat tagħha waħdu kien jammonta għal €31,620.00.

Kunsiderazzjonijiet legali

Illi kif diġà ngħad, din il-kawża hija biss waħda minn sensiela twila ta' kawżi li nibtu wara xulxin. Ser jingħata riassunt qasir dwar dawn il-kawżi peress li waħda mir-raġunijiet invokati mill-atturi għalfejn ma kellhomx jiġu intaxxati drittijiet tal-avukat ta' Terry Limited, hija li Terry Limited kienet ammettiet it-talbiet attriċi quddiem il-Prim'Awla u f'sentenza minnhom, dik tas-6 ta' April, 2006, il-Qorti tal-Appell³⁴ għamlitha ċara li għalhekk Terry Limited ma setgħetx tipparteċipa fl-appell.

F'sentenza fl-ismijiet **Joseph Borg *pro. et noe.* vs. Joseph Pace *noe. et***³⁵ il-Qorti laqgħet l-ewwel żewġ talbiet tal-atturi fis-sens li l-attur *pro. et noe.* kien sfurzat li jagħti l-kunsens tiegħu bl-użu ta' vjolenza meta sar il-kuntratt tal-1981 tat-trasferiment tal-art u għaldaqstant il-konvenuti sofrew danni.

³⁴ Appell Ċivili Numru 512/1989/1.

³⁵ P.A., 18.06.2004, *a fol.* 132 sa 146.

F'dik is-sentenza ngħad ukoll:

“Illi fl-udjenza tas-17 ta’ Ottubru, 2003, il-konvenut Joseph Pace għan-nom tas-soċjetà Terry Limited ippreżenta “nota ta’ ammissjoni għat-talbiet attriċi” fejn dana ammetta l-fatti allegati mill-atturi u li saru għad-dannu tiegħu *proprio et nomine* u a beneficiċju ta’ Terry Limited. Huwa aċċetta wkoll li d-danni sofferti mill-attur Joseph Borg jammontaw għas-somma ta’ Lm460,000... *omissis* ... Din il-Qorti wara li eżaminat l-inkartament u l-provi miġjuba hi tal-fehma li l-ammissjoni da parti tal-konvenut Joseph Pace, li fiha nnifisa hi prova kardinali, hija wkoll sostnuta mill-fatti.”

Saru tliet appelli minn din id-deċiżjoni, mill-amministratur provvizorju ta’ Terry Limited, dak iż-żmien l-Adv. Peter Fenech, appell tat-terz minn HSBC Malta plc u kif ukoll appell incidentali tal-atturi. Dawn l-appelli ġew deċiżi fis-6 ta’ April, 2006 fejn il-Qorti tal-Appell qalet:

“Dan ifisser li l-appell tat-terz huwa dritt awtonomu fis-sens li għandu ħajja distinta u separata minn dik tal-partijiet fil-kawża. Dana qiegħed jingħad għar-raġuni li fil-kawża in eżami, in konsegwenza tal-ammissjoni tiegħu, il-konvenut nomine tilef id-dritt tiegħu milli jappella. Huwa evidenti għalhekk li l-ammissjoni tal-konvenut Joseph Pace nomine, filwaqt li ċertament tibqa’ għorri magħha konsegwenzi legali rilevanti, ma tipprekludix il-possibilità ta’ dritt ta’ appell min-naħa tat-terz interessat. Dan il-punt, jiġifieri x’jiġri f’każi fejn tkun giet registrata ammissjoni mill-parti konvenuta, già kien mistħarreg u deċiż minn dawn il-Qrati. Hekk fil-kawża fl-ismijiet **Fogg Insurance Agencies Limited noe. et vs. Simon Tabone** deċiża fit-28 ta’ April, 2004, mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) gie korrettement ritenut li, “Kwantu għall-aspett tal-appellabilità o meno tas-sentenza hi l-fehma ta’ din il-Qorti illi l-fatt illi l-konvenut ammetta t-talba ma jipprekludix lit-terz interessat milli jipproponi l-appell. Anzi din il-Qorti ma tħossx illi l-effetti tal-Artikolu 228(1) jistgħu jestendu għal terzi li ma kienux kompartecipi fil-ġudizzju. Iżżid taġġunġi wkoll illi allaħares l-interpretazzjoni tas-soċjetajiet appellati kellha tiġi sostenuta jew abbracċjata għax allura jkun wisq faċli

illi bi ftehim, jekk mhux b'kollużjoni, il-partijiet f'kawża jkunu jistgħu jinnewtralizzaw id-dritt tat-terz interessat li jappella.”

Il-Qorti tal-Appell kompliet tgħid:

“Jekk imbagħad kellu invece jirrizulta li l-aġir tal-attur *pro. et nomine* u ta’ Joseph Pace *nomine* kien frott il-qerq u għemil doluż u kriminuż kif jagħti wkoll x’jifhem il-Bank appellant, allura jsegwi li (dejjem jekk inhuwa tassew hekk) ħadd u xejn ma jista’ jzomm il-Bank appellant milli jieħu dawk il-proċeduri legali li l-liġi tagħti, għaliex il-liġi ma tagħti ebda kenn lil min jopera permezz tal-qerq u ingann. Imma jekk dan huwa tassew il-każ, il-Bank appellant ma jistax jippretendi li dak li ma sarx quddiem il-Qorti tal-ewwel grad, isir issa quddiem din il-Qorti, li hija Qorti ta’ reviżjoni. Ikun utli li jiġi hawn rilevat li l-ewwel Qorti qagħdet attenta illi tagħmilha ċara li hija ma kinitx straħet biss fuq il-fatt li f’ċertu stadju tal-kawża l-konvenut Joseph Pace *nomine* ppreżenta nota ta’ ammissjoni, imma għamlitha wkoll ċara li l-ammissjoni tal-konvenut Joseph Pace *pro. et nomine* “hija wkoll sostnuta mill-fatti” u sa anke ħasset il-ħtieġa li tissottolineja dan biex tagħtiha aktar enfasi.”

Illi finalment il-Qorti tal-Appell iddeċidiet li:

“Għal dawn il-motivi, tiddeċiedi billi, filwaqt li tikkonferma s-sentenza in parte mogħtija mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fit-18 ta’ Ġunju, 2004, qegħda għar-raġunijiet suesposti tirrespingi kemm l-appell interpost mill-Amministratur Provvizorju għan-nom tas-soċjetà Terry Limited Reg. No. C4920 fil-persuna ta’ l-Avukat Dottor Peter Fenech u ttenni l-ordni già mogħti aktar ’l fuq f’din is-sentenza sabiex ir-rikors tiegħu jiġi sfilzat, kif ukoll l-appell magħmul minn HSBC Bank Malta p.l.c. (C3177)..... Il-Qorti fl-aħħarnett tordna li l-atti tal-kawża jiġu mill-iktar fis rimessi quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili biex hija tkompli tisma’ u tiddeċiedi dwar it-talbiet l-oħra li għadhom pendenti.”

Fil-kawża quddiem il-Prim'Awla, fejn intervjenew *in statu et terminis* HSBC Bank Malta p.l.c., Vica Limited u Paola Development Co. Limited, ingħatat sentenza fis-17 ta' Ġunju, 2010, fejn ingħad li:

“Illi fid-dawl ta’ dan kollu, u anke fil-kuntest ta’ dak li ingħad mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fis-sentenza hawn citata, din il-Qorti tħoss li dak li gie allegat mis-soċjetajiet intervenuti fil-kawża gie ppruvat, u l-ammissjoni tas-soċjetà Terry Limited hija frott tal-kollużjoni li teżisti bejnha u bejn l-atturi odjerni u in partikolari Joseph Borg, u dan huwa abbuż kbir u serju tal-proċeduri ġudizzjarji, minħabba li dan huwa att frawdolenti fil-konfront tal-kredituri tas-soċjetà Terry Limited. Din il-Qorti tħoss li huwa sintomatiku l-kliem tal-Onorabbli Qorti tal-Appell “li liġi ma tagħti ebda kenn lil minn jopera permezz ta’ qerq u ingann” (sentenza datata 6 ta’ April, 2006) u din il-Qorti taqbel perfettament mal-istess u għalhekk waslet għall-kunsiderazzjonijiet u konklużjonijiet hawn indikati f’din is-sentenza li jwassluha sabiex tiċhad it-tielet u r-raba’ talba attriċi.”

It-talbiet l-oħrajn fil-mertu ġew deċiżi b’dan il-mod:

“Illi għalhekk fil-kuntest tal-azzjoni attriċi għal dawn il-motivi, din il-Qorti, taqta’ u tiddeċiedi, billi tiċhad it-tielet, ir-raba’ u l-ħames talba attriċi *stante* li huma infondati fil-fatt u fid-dritt għar-raġunijiet hawn deċiżi. Bl-ispejjeż ta’ din id-deċiżjoni a karigu tal-atturi. Illi dwar il-kontro-talba tas-soċjetà konvenuta Terry Limited, għal dawn il-motivi, din il-Qorti, taqta’ u tiddeċiedi, billi tiċhad it-tieni talba tal-kontro-talba tas-soċjetà konvenuta Terry Limited, iżda tilqa’ l-ewwel talba tal-kontro-talba biss kif hawn deċiż, u għar-raġunijiet hawn deċiżi, b’dan illi:-

1. Tirrevoka l-imsemmi Mandat ta’ Inibizzjoni Nru 6/89 fl-ismijiet **“Joseph Brog *pro. et noe.* vs. Joseph Pace *noe.*”** maħruġ mill-Qorti tal-Kummerċ fl-20 ta’ April 1989 *stante* li ma ġiex segwit b’citazzjoni skont it-termini tal-istess mandat.

Bl-ispejjeż tal-kontro-talba għandhom jiġu sopportati bin-nofs bejn l-atturi u s-soċjeta' konvenuta Terry Limited."

Sar appell minn din is-sentenza mill-atturi odjerni u saru risposti mit-tliet intervenuti fil-kawża. Propriu hawnhekk tidhol il-kwistjoni tal-kawtela mertu ta' din il-kawża meta ntbagħat l-avviż mill-Qorti lill-attur *pro. et noe.* biex iħallas il-kawtela. Filwaqt li ħallas il-kawtela, l-attur *pro. et noe.* xorta kkontesta tramite l-Avv. Dr Edward Debono, li ma kellux jagħmel kawtela għall-intervenuti fil-kawża stante li dawn proprjament mhumie x "parti" fil-kawża. Però l-Qorti tal-Appell permezz ta' digriet tal-21 ta' Jannar, 2014 ċaħdet it-talba fuq punt proċedurali.

Fl-aħħar deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell tas-27 ta' Ġunju, 2014 intqal:

"Dan jingħad ukoll fir-rigward tal-ammissjoni ta' Joseph Pace tas-16 ta' Ottubru, 2003 fejn ammetta t-talbiet attriċi u qabel li l-ammont tad-danni kien ta' erba' mija u sittin elf Lira Maltin (Lm460,000), nofs il-valur tal-artijiet trasferiti lil Terry Limited u ċioè snin wara li s-soċjetà tiegħu Terry Limited daħlet f'konvenju biex tittrasferixxi l-istess proprjetà. Għamlet sewwa l-ewwel Qorti illi ma tatx affidabilità lil din l-ammissjoni għaliex f'dak l-istadju Joseph Pace mhux tant jammetti t-talba kien qiegħed iżda jikkolludi mal-attur u anke hawn il-Qorti ma għandhiex tippermetti din it-tip ta' kollużjoni tinfluwenza d-deċiżjoni tagħha u dwar dan hemm ukoll riferenza fis-sentenza fl-ismijiet Vica Limited vs. Terry Limited deċiża minn din il-Qorti fl-14 ta' Mejju, 2010 fejn Pace ġie ċitat li qal li ammetta meta ħass li kien liberu li jagħmel dan (fl-2003) meta t-theddid kien spiċċa sa mill-1994. In konkluzjoni din il-Qorti taqbel mija fil-mija ma' dak li qalet l-ewwel Qorti, illi din l-ammissjoni kienet "att abbużiv u abbuż serju mill-proċedura ta' din il-Qorti."

Għalhekk il-Qorti tal-Appell iddeċidiet illi:

“Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddisponi mill-appell billi tiċċdu u tikkonferma interament s-sentenza appellata ħlief għall-ispejjeż tat-talba attriċi tal-ewwel grad li għandu jbatihom xorta l-attur appellant ħlief però għal dawk tal-HSBC Bank u Vica Limited u Paola Developments Limited li għandhom ibatuhom huma stess; l-ispejjeż tal-appell huma kollha u allura kompriżi tal-intervenuti fil-kawża a karigu tal-attur *proprio et nomine* appellant.”

Kienet saret kawża kostituzzjonali mill-istess atturi odjerni kontra l-Avukat Ġenerali quddiem il-Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) li giet deċiża fis-26 ta' Jannar, 2017, fejn finalment gie deċiż fost materji oħrajn, li:

“i) tiddikjara wkoll li Joseph Borg kien vittma ta' minacci serji b'tali mod li l-kunsens tiegħu mogħti fuq il-kuntratt tat-8 ta' Diċembru, 1981 fl-atti tan-Nutar Dottor Victor J Bisazza bejn is-soċjetà Paola Development Co. Ltd (PCDL) u s-soċjetà Terry Limited kien karpit b'theddid u vjolenza li seħħew f'qafas ta' korruzzjoni u li għalhekk għandu jiġi meqjus bħala vittma ta' tali korruzzjoni; u

ii) konsegwentement tillikwida l-ammont ta' ħamsin elf euro (€50,000) bħala kumpens għal-leżjoni subita; u

iii) Tirriserva favur ir-rikorrent *proprio et nomine* il-jedd li jipproċedi ulterjorment għat-tħassir tas-sentenzi mogħtija fil-kawża 512/1989 fl-ismijiet Joseph Borg f'ismu proprju u fil-kwalità tiegħu ta' direttur tas-soċjetà Marks and Charles Limited għan-nom u in rappreżentanza tal-istess v Joseph Pace fil-kwalità tiegħu ta' direttur tas-soċjetà Terry Limited għan-nom u in rappreżentanza tal-istess; u Norman Buckle u Victor Balzan fil-kwalità tagħhom ta' diretturi tas-soċjetà Paola Development Co. Ltd għan-nom u in rappreżentanza tal-istess għal kwalunkwe interess li jista' jkollhom, u b'digriet tal-11 ta' Ġunju, 2008 il-Qorti ordnat li HSBC Bank Malta p.l.c jiġi mdaħħal fil-kawża *in statu et terminis*; u b'digriet tal-24 ta' Marzu, 2009 il-Qorti awtorizzat li s-soċjeta` VICA Limited tintervjeni fil-kawża *in statu et terminis*; u b'digriet ieħor datat 26 ta' Marzu, 2009 awtorizzat lis-soċjetà Paola Developments Company Limited tintervjeni fil-kawża *in statu et terminis*, li ingħataw mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-17 ta' Ġunju, 2010 u mill-On.Qorti ta' l-Appell fis-27 ta' Ġunju, 2014 u għar-risarciment tad-

danni materjali għat-telf fil-valur ta' 13-il plot mill-artijiet in mertu li sofra u dan abbażi tas-sentenza li qed tingħata llum u fejn l-ammissjoni ta' Terry Limited għandha tiġi aċċettata bħala ammissibbli u valida, liema proċeduri għandhom isiru quddiem il-Qorti kompetenti anke f'sede kostituzzjonali.... *omissis* L-ispejjeż jithallsu mill-Intimat.”

Din hija r-retroxena fil-qosor ta' saga twila ta' proċeduri ġudizzjarji, għall-inqas sa fejn waslet sa issa, li matulha ngħataw sentenzi xi kultant konfliġġenti. Però dak li għandha quddiemha l-Qorti fil-kawża odjerna huwa limitat għal kwistjoni legali li s-soċjetà konvenuta Terry Limited għalkemm kienet irreġistrat ammissjoni meta l-kawża kienet qiegħda tinstema' quddiem il-Prim Awla, u ma pprezentatx risposta tal-appell, l-Avukat tagħha Dr Kris Borg xorta ttratta l-appell u sussegwentement ġie intaxxat dritt favur tiegħu u li tħallas parzjalment mill-kawtela. Irrispettivament mill-mertu tal-kawża fuq imsemmijin, id-dmir tar-Reġistratur kemm fil-kalkolu tal-kawtela u kemm fil-formulazzjoni tat-taxxa finali, huwa biss li jara jekk fl-istanza fejn qed jintalab li jiġi intaxxat dritt ġewx effettivament ipprestatu s-servizzi professjonali mill-avukat jew mill-prokuratur legali li qed jitlob li jiġi intaxxat id-dritt. Hekk biex jingħata eżempju, jekk avukat ta' parti jagħmel rikors, irrispettivament minn jekk proċeduralment setax jipprezentah jew le, anki jekk il-Qorti tiċhdu fuq bażi proċedurali, is-servizz professjonali xorta waħda ngħata biex ġie ipprezentat ir-rikors u hemm dritt x'jiġi intaxxat favur l-avukat u l-prokuratur legali. Ma tistax tiġi kkontestata t-taxxa għax fuq punt ta' proċedura dak ir-rikors ma jkunx ġie milqugħ.

Din il-Qorti trid tiżgura jekk effettivament ġewx ipprestatu servizzi professjonali li jintitolaw lil min ikun ipprovda dawk is-servizzi li jiġi intaxxat dritt favur tiegħu. Jekk eventwalment jiġu attakkati ċerti deċiżjonijiet jew ċerti

digrieti li jkunu ngħataw, permezz ta' proċeduri ġudizzjarji ulterjuri, b'appelli oħrajn, kawżi kostituzzjonali jew bi proċeduri ta' ritrattazzjoni, ma jfissirx li drittijiet li jkunu tħallu għal servizzi li ġew ipprestat, għandhom jiġu ritornati u miġbura lura mill-amministrazzjoni tal-Qorti. Ovvjament jista' jkun hemm lok għall-kawżi għad-danni, iżda f'dak il-każ ma jiċcentrax aktar ir-Registratur tal-Qorti imma biss il-partijiet fil-kontestazzjoni ta' bejniethom.

Ikkunsidrat ulterjorment:

Illi għaldaqstant din il-Qorti ser tillimita l-indaġni tagħha fuq żewġ binarji: (i) jekk saritx il-prova li Dr Kris Borg effettivament ippresta s-servizzi professjonali tiegħu bħala avukat lil Terry Limited fl-istadju tal-appell, u jekk fin-negattiv ma kellu jiġi intaxxat ebda dritt favur tiegħu; (ii) f'każ illi l-eżitu tal-ewwel indaġni jkun fin-negattiv u għalhekk ma kellu jiġi intaxxat ebda dritt favur l-avukat ta' Terry Limited, allura t-talbiet tal-atturi għandhom jiġu milqugħa sakemm l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti ma jinnewtralizzawx it-talbiet attriċi. Però f'każ illi l-eżitu fl-ewwel indaġni ikun fl-affermattiv, għad illi d-dritt intaxxat favur l-avukat ta' Terry Limited kien dovut u għalhekk ma tistax issir rifiżjoni ta' dritt jew tnaqqis tiegħu, il-Qorti trid teżamina wkoll jekk ir-Registratur fid-deċiżjonijiet kienx legalment u proċeduralment korrett 'il għaliex fin-nuqqas, dan jista' jagħti lok għal danni.

Fl-ewwel lok l-atturi ppruvaw mingħajr dubju li inizjalment kien intalab il-ħlas ta' kawtela abbażi ta' taxxa li sa dak l-istadju kienet korretta. Dan jirriżulta b'mod ċar mid-dokumentazzjoni li ntbagħtet lill-attur *pro. et noe.* għall-ħlas tal-kawtela *a fol. 7*, miċ-ċedola *a fol. 8* u saħansitra mit-taxxa wara li l-appell

ġie deċiż fis-27 ta' Ġunju, 2014, taxxa maħduma fit-22 ta' Lulju, 2014 *a fol.* 19 sa 25 tal-proċess.

Ir-Registratur konvenut isostni li legalment kellu dritt li jikkorreġi l-imsemmija taxxa minħabba li eventwalment fl-appell kien deher għal Terry Limited Dr Kris Borg li ttratta l-appell u li għalhekk huwa intitolat għad-dritt ta' avukat fl-appell, eskluż id-dritt ta' prokuratur legali stante li ma kienx hemm risposta tal-appell u kwindi ebda servizz mogħti minn prokuratur legali.

Għandu jiġi rilevat illi l-kontestazzjoni fil-kawża odjerna mhijiex dwar kif inħadmu l-ammonti indikati fit-taxxa tad-drittijiet u spejjeż, iżda dwar jekk effettivament l-Avukat Dr Kris Borg kellux dritt x'jiġi intaxxat fl-appell u jekk dan kellux ikun inkluż fl-ispartizzjoni tal-kawtela. Mill-verbal tal-Qorti tal-Appell tal-udjenza fejn saret it-trattazzjoni finali tal-Appell³⁶ jinsorgu diversi dubji u punti interrogattivi:

“Meta ssejjaħ l-appell deher l-appellant Joseph Borg assist minn Dr.....

..... Deher Dr. Kris Borg għal Terry Limited, bħala likwidatur ta' Terry Limited..... Id-difensuri tal-partijiet ittrattaw ir-rikors tal-4 ta' Marzu, 2014.... ” (u ċjoè ir-rikors dwar il-kawtela rigwardanti l-intervenuti fil-kawża).

Il-punti interrogattivi huma diversi: Dr. Kris Borg kien qed jidher fl-appell fil-kapaċità tiegħu ta' likwidatur ta' Terry Limited u kif ukoll bħala avukat tagħha? Meta l-Qorti tal-Appell qed tagħmel riferiment għad-difensuri tal-partijiet qed tagħmel riferiment ukoll għal Dr Kris Borg? L-aħjar prova kienet ix-xhieda ta' Dr Kris Borg li ma kinitx kontradetta minn ebda provi kuntrarji. Dr Borg xehed

³⁶ *A fol.* 270 u 271.

li hu kien deher fl-appell quddiem il-Qorti tal-Appell bħala likwidatur ta' Terry Limited, però kellu wkoll l-inkarigu ta' avukat ta' din is-soċjetà. Dr Borg jiftakar li ttratta fuq l-ammont għoli tal-kawtela. Kien hu stess li avviċina lir-Registratur u oltre dan mix-xhieda ta' Eunice Attrad Fiorini u Emanuel Sciriha jirriżulta illi kien hemm il-kunsens tal-avukati l-oħrajn li sabiex jithallsu id-drittijiet tagħhom tal-appell, is-somma tal-kawtela kellha tinqasam b'mod ugwali bejniethom u għaldaqstant kellu jonqos l-ammont li l-avukati l-oħrajn kienu se jithallsu skont l-ewwel taxxa maħruġa. Skont l-imsemmi verbal ta' dik l-udjenza kienu preżenti ukoll Dr Richard Galea Debono, Dr Aldo Vella u Prof. Ian Refalo. Hadd minnhom ma ikkontenda li Dr Kris Borg ma kellux dritt x'jigi intaxxat għax f'dik l-udjenza ma kienx deher ukoll fil-vesti tiegħu ta' avukat u li ma kienx ittratta.

Hija prassi normali fil-qrati tagħna illi jiġi verbalizzat li "deher A, rappreżtant ta' kumpannija B assistit mill-Avukat C". Però jekk l-Avukat C huwa wkoll rappreżtant tal-kumpannija B, jiġi verbalizzat li "deher l-Avukat C bħala rappreżtant tal-kumpannija B" u ma jiġix speċifikat "li qiegħed jassistiha wkoll bħala avukat". Anki meta avukat jidher bħala attur jew konvenut u mhux assistit minn avukat ieħor, jiġi verbalizzat li semplicement "deher l-attur l-avukat C" u mhux "deher l-attur l-avukat C li qed jippatroċinja lilu nnifsu."

Tqis illi m'hemm ebda raġuni għalfejn il-Qorti għandha tiddubita mix-xhieda tal-Avukat Dr Kris Borg u m'hemmx dubju li dan effettivament ippresta s-servizzi professjonali tiegħu bħala avukat lil Terry Limited fl-istadju tal-appell, tant hu hekk li ttratta wkoll.

Tqis illi l-konvenut Registratur, Qrati Ċivili u Tribunali ammetta darbtejn fix-xhieda tiegħu li kien hemm żball amministrattiv fis-sens li ma kienx ġie intaxxat ukoll is-servizz li ippresta Dr Kris Borg fl-appell meta nħarġet it-taxxa tat-22 ta' Lulju, 2014.

Tqis illi anki bl-attenzjoni kollha immaġinabbli li tista' tingħata mill-amministrazzjoni tal-Qorti, żbalji ġenwini dejjem jistgħu ssejtnu, speċjalment fejn bħal fil-każ odjern ikun hemm sensiela ta' kawżi u għadd ta' konvenuti jew intervenuti fil-kawża. Izda sabiex jiġi rrangat żball bħal dan, kien l-obbligu tar-Registratur konvenut li mill-ewwel jiġi infurmat b'dankollu l-attur, u li l-kawtela tinqasam bil-mod kif kienet ikkalkulata orġinarjament u d-dritt ta' Dr Kris Borg jingabar wara u mhux isir l-iżbank tal-kawtela f'ammonti differenti minn kif kienu orġinarjament ikkalkulati u minn kif kien ġie notifikat bihom l-attur *pro. et. noe.* L-attur *pro. et noe.* għalkemm kien ikkontesta l-ammont tal-kawtela għal raġunijiet oħrajn, xorta kien ippreżenta garanzija bankarja għall-ammont kollu li ġie indikat lil mir-Registratur. It-taxxa addizzjonali kellha tinħareġ qabel ma jsir l-iżbank u fi kwalunkwe każ id-dritt tal-Avukat Kris Borg ma kellux jiġi evitat mill-kawtela, imma semmai kellu jingabar separatament u b'hekk jiġi evitat illi l-attur *pro. et noe.* jiġi espost għal xi mandat eżekuttiv tal-partijiet l-oħrajn. Tqis għalhekk illi l-konvenut Registratur jista' jkollu għalfejn jirrispondi u jinżamm responsabbli għad-danni li seta' soffra l-attur *pro. et noe.* stante li r-Registratur konvenut u l-impjegati tiegħu ppruvaw jirrangaw l-imsemmi żball amministrattiv b'mod għalkollox skorrett meta t-taxxa uffiċjali ġiet riveduta wara li diġà kien sar l-iżbank.

Illi kwantu għall-ħames talba attriċi relattiva għal-likwidazzjoni tad-danni sofferti mill-atturi minħabba n-negliġenza tal-konvenuti, tqis illi jista' jkun

hemm responsabbiltà x'tingarr da parti tar-Registratur konvenut għal kwalsiasi danni kkaġġjonati lill-atturi minhabba l-mod xejn regolari kif giet ittrattata s-sitwazzjoni anomala li nholqot. Imma bħal dejjem, *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat*. L-uniku hlas żejjed li gie ppruvat li l-attur *pro. et noe.* kellu jagħmel minhabba s-sitwazzjoni anomala li nholqot kien meta l-*HSBC Bank Malta plc* biex sar il-kontromandat għall-mandat eżekuttiv li kien ħareġ għall-bilanċ tal-kawtela dovut lilu, insista li jitħallas ukoll tal-ispejjeż inkorsi minnu f'dawk il-proċeduri, oltre l-bilanċ tal-kawtela. Dr Ralph Agius Fernandez ikkonferma l-awtenticità tal-irċevuta li ħareġ għan-nom ta' *HSBC Bank Malta plc*³⁷ lill-attur, fejn oltre l-iżbank ta' €31,582.00, l-attur *pro. et noe.* ħallas lil bank is-somma ta' €14,933.97 "*to cover the balance that was due to HSBC Bank Malta plc which latter sum included also bank-incurred expenses relative to the issuance and subsequent counter-issuance of a garnishee order against the said Joseph Borg and Marks and Charles Limited in connection with the mentioned balance*".³⁸

Illi għalhekk l-attur *pro. et noe.* ħallas lil *HSBC Bank Malta plc* ukoll is-somma ta' €4,406.97 apparti l-bilanċ tal-kawtela li ma kienx tħallas - €10,527.57 (€42,110.28 - €31,582.71. Però l-attur *pro. et noe.* ma ressaq ebda prova dwar x'kienu jirrappreżentaw eżattament dawn l-€4,406.97 addizzjonali li kellu jħallas lill-bank. L-attur *pro. et noe.* seta' jissostanzja dan permezz ta' dokumentazzjoni li kellu dritt li jingħata mill-bank qabel ma effettwa l-hlas relattiv. Din kienet tkun ċertament l-aħjar prova³⁹, li però l-attur *pro. et noe.* naqas milli jipproduci u fin-nuqqas ta' din l-aħjar prova, il-Qorti ma tista'

³⁷ A fol. 161.

³⁸ Vide cheque a fol. 342 imħallas lil Dr Richard Galea Debono bħala avukat ta' *HSBC Bank Malta plc*.

³⁹ Artikolu 559 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

tillikwida ebda danni u għaldaqstant anki din it-talba għal-likwidazzjoni u kundanna għal ħlas ta' danni qiegħda tigi miċħuda.

Tqis illi l-ewwel, it-tieni, t-tielet u r-raba' talba tal-atturi għandhom għar-raġunijiet imfissra jiġu miċħuda stante li l-ammonti reklamati mill-atturi huma dawk li fil-fatt kienu effettivament dovuti mill-istess atturi skont it-taxxa addizzjonali maħruġa mill-konvenut Registratur bħala spejjeż ġudizzjarji li ġew akkollati lill-atturi bis-sentenza suċitata tal-Qorti tal-Appell.

Għas-sens ta' komplettezza fir-rigward tal-ewwel u t-tieni eċċezzjoni preliminari tal-konvenuti u partikolarment dwar l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti, għandu jingħad li l-artikolu 64 (1) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta jipprovdi li:

“(1) L-ispejjeż ġudizzjarji jiġu ntaxxati u likwidati mir-Registratur, u t-taxxi magħmulin minnu ma jistgħux jiġu attakkati wara li jagħlaq xahar. Dik l-azzjoni għandha tinbeda b'rikors li għandu jiġi trattat sommarjament mill-qorti. Dan iż-żmien, għal dawk li jitolbu t-taxxa tal-ispejjeż, jibda jgħodd mill-ġurnata li fiha tkun ħarġet it-taxxa, u, għad-debitur li jkun regolarment innotifikat bit-taxxa b'att ġudizzjarju, mill-ġurnata ta' dik in-notifika.”⁴⁰

Illi għar-rigward tar-responsabbiltà għad-danni li setgħu ġew ikkagġjunati lill-atturi minħabba żbalji amministrattivi li saru u kif l-amministrazzjoni tal-Qorti ittentat li jiġu solvuti permezz ta' proċedura irregolari, tenut kont tal-artikolu 64 tal-Kap. 12, żgur li ma jistax jingħad li r-Registratur Qrati Ċivili u Tribunali mhuwiex il-legittimu kontradittur.

⁴⁰ Vide wkoll Q.A., **Avv. Tonio Borg vs. Aġent Registratur tal-Qrati**, 04. 02. 1994 (Kollez. LXXVIII.ii.34) u P.A., **Accent Clear Traders Company Limited vs. Registratur tal-Qrati u Cole Foods Limited** għal kull interess li jista' jkollha, 26.03.2013.

Il-kwistjoni ta' min għandu jirrispondi għat-talbiet attrici hija waħda ta' fatt.⁴¹ Ir-Registratur konvenut fil-fatt xehed li kien hu li ta l-istruzzjonijiet u mill-provi ħareġ ukoll in-nuqqas ta' koordinazzjoni bejn id-diversi sezzjonijiet fi ħdan l-amministrazzjoni tal-Qrati. Finalment tibqa' r-responsabbiltà tar-Registratur konvenut li jiżgura li l-proċeduri stabbiliti jiġu segwiti. Min-naħa l-oħra skont l-artikolu 57 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta:

“57. (1) Id-Direttur Ġenerali (Qrati) ikun maħtur mill-Prim Ministru u, sakemm il-Ministru responsabbli għall-ġustizzja ma jiddeċidix mod ieħor, ikun responsabbli għall-amministrazzjoni tar-registri, l-arkivji, is-servizzi tal-qorti u l-uffiċċji amministrattivi l-oħra kollha tal-qrati.

(2) Id-Direttur Ġenerali (Qrati) ikollu l-funzjonijiet, is-setgħat u d-dmirijiet mogħtija lilu b'dan il-Kodiċi jew b'kull liġi oħra applikabbli, kif ukoll b'kull regolament li jista', minn żmien għal żmien, isir mill-Ministru responsabbli għall-ġustizzja taħt dan l-artikolu.

(3) Id-dmirijiet tad-Direttur Ġenerali (Qrati) għandhom jiġu mwettqa mid-Direttur Ġenerali (Qrati) innifsu jew minn dawk il-persuni l-oħra jew minn uffiċjali eżekuttivi tal-qrati li l-Ministru responsabbli għall-ġustizzja jista' b'regolament jaħtar, jew fin-nuqqas ta' regolament ta' din ix-xorta, minn kull persuna maħtura għal hekk mid-Direttur Ġenerali (Qrati); regolamenti ta' din ix-xorta jistgħu wkoll jispeċifikaw d-dmirijiet li għandhom jitwettqu minn kull persuna jew uffiċjali bħal dawk.”

Minħabba l-fatt li d-Direttur Ġenerali (Qrati) hu responsabbli għall-amministrazzjoni tar-registri u s-servizzi tal-qorti, waqt li ma jistax jingħad li hu mhux il-legittimu kuntrattur, f'din l-istanza in vista li gie imħarrek ir-Registratur, Qrati Ċivili u Tribunali, it-taħrika f'isem ukoll id-Direttur Ġenerali (Qrati) hi superfluwa u għaldaqstant qed jiġi liberat mill-osservanza tal-

⁴¹ Q.A., J. Lautier Co. Limited vs. Alfred Cutajar datata 04.11.2005.

gudizzju. Għalhekk m'hemmx għalfejn tigi ikkunsidrata t-tieni eċċezzjoni tal-konvenuti.

Decide

Għaldaqstant il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża billi għarraġunijiet imfissra filwaqt li tillibera mill-osservanza tal-gudizzju lill-konvenut Direttur Ġenerali (Qrati), qiegħda tiċċad it-talbiet kollha tal-atturi, bl-ispejjeż kontra tagħhom.

Moqrija.